

Ovaj projekat finansira
Evropska unija.

**#EY
3A TEBE**

PREDLOG PRAKTIČNE POLITIKE

INSTITUCIONALIZACIJA ROMSKIH ZDRAVSTVENIH MEDIJATORKI

Fondacija za mlade Obrenovac

NACIONALNA
KOALICIJA ZA
DECENTRALIZACIJU

Uvod

Zdravstveno stanje Roma u Srbiji, posebno onih koji žive u neformalnim naseljima, znatno je lošije u poređenju sa zdravstvenim stanjem opšte populacije u našoj zemlji, na šta ukazuju brojna istraživanja i izveštaji vladinog i civilnog sektora.[1]

Romi su izloženi većem riziku od različitih zdravstvenih problema poput bolesti srca, hipertenzije, dijabetesa, gojaznosti, astme, HIV-a i drugih oboljenja – usled čega im je i životni vek znatno kraći u odnosu na prosečne godine života građana Srbije (prema podacima Analize uticaja mera zdravstvene politike na dostupnost zdravstvene zaštite romskoj populaciji iz 2009. godine, prosečno trajanje života Roma je 12 godina kraće u poređenju sa prosekom u Republici Srbiji [2]).

Osim toga, poseban problem koji može imati značajan uticaj na pravilan psiho-fizički razvoj, zdravstveno stanje i socijalnu uključenost Roma, predstavljaju dečji brakovi i maloletničke trudnoće. Godinji izveštaj o dečjim brakovima za 2021. godinu organizacije Praxis navodi da je 16% devojčica iz romske populacije stupilo u brak pre navršene 15 godine (u poređenju sa 1% devojčica iz opšte populacije), odnosno čak 56% do 18. godine.[3] Istraživanje koje je Pokrajinski zaštitnik građana sproveo iste godine pokazalo je da stopa rađanja adolescentkinja Romkinja iznosi 157 na 1000 devojaka uzrasta 15-19 godina, dok je među devojka iz opšteg uzorka stopa rađanja 22 na 1000. U zaključcima ovog istraživanja se ističe da je preventivno delovanje u kontekstu reproduktivnog zdravlja mladih nedovoljno, da su lokalne usluge u ovoj oblasti nerazvijene, kao i da je neophodno unaprediti saradnju između institucija zdravstvenog i socijalnog sistema, pri čemu su ističe da su deca iz romske populacije i bez roditeljskog staranja u većem riziku za maloletničke trudnoće i sa njima povezane komplikacije.[4]

Uopšte uzev, kada je reč o faktorima koji utiču na negativno zdravstveno stanje Roma u Srbiji, oni su brojni, međusobno isprepletani i uključuju loše materijalne i životne uslove, manjak edukacije o zdravlju i zdravoj ishrani, nedostatak pristupa zdravstvenoj zaštiti, te otvorenu i prikrivenu diskriminaciju i stigmatizaciju.

[1] Npr.:

<http://www.skgo.org/vesti/detaljno/1754/na-mrezi-za-romska-pitanja-predstavljena-uloga-zdravstvenih-medijatorki>
<https://www.publicpolicy.rs/files/Prava%20Roma%20u%20Srbiji%20procena%20CJJP.pdf>

[https://www.rcc.int/romaintegration2020/romadecadefold//decade%20implementation/4.%20civil%20society%20reports/Civil%20Society%20Monitoring%20Report%202012&2013%20\(Serbia,%20local%20language\).pdf](https://www.rcc.int/romaintegration2020/romadecadefold//decade%20implementation/4.%20civil%20society%20reports/Civil%20Society%20Monitoring%20Report%202012&2013%20(Serbia,%20local%20language).pdf)

[2] Miroslava Dinkić, Kosovka Ognjenović, Siobhan McClelland, *Analiza uticaja mera zdravstvene politike na dostupnost zdravstvene zaštite romskoj populaciji, Tim Vlade Republike Srbije za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva, Beograd, 2009.*

[3]<https://zadecu.org/wp-content/uploads/2022/02/Godis%CC%8Cnji-izves%CC%8Ctaj-o-dec%CC%8Cjim-brakovima-za-2021.-godinu-Praxis.pdf>

[4]<https://www.ombudsmanapv.org/riv/index.php/istrazivanja/2398-istrazivanje-maloletnicke-trudnoce-i-porodjaji-na-teritoriji-ap-vojvodine.html>

Stanje

Kako bi se navedeno stanje promenilo, Ministarstvo zdravlja je 2008. pokrenulo projekat finasiranja romskih zdravstvenih medijatorki. Romske zdravstvene medijatorke su žene iz romske zajednice koje su obučene i zadužene za pružanje podrške i edukacije u svojim zajednicama. One pružaju podršku Romima u ostvarivanju usluga zdravstvene zaštite kroz posredovanje između institucija i građana, ali i unapređenja informisanja i znanja o važnosti prevencije, imunizaciji i drugim pitanjima od važnosti za kvalitet života.[5]

Međutim, iako važne figure u prevazilaženju nekih od ključnih problema sa kojima se Romi suočavaju[6], njihov položaj još uvek nije odgovarajuće regulisan u zdravstvenom sistemu budući da ova usluga nije institucionalizovana, što dovodi do problema sa održavanjem kontinuiteta rada i nedostatka adekvatne podrške za taj rad. Osim toga, romske medijatorke se često suočavaju sa nedostatkom stručnog usavršavanja i podrške, usled čega je smanjen i kvalitet njihovog rada.

Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za 2016. do 2025. godine[7] kao opšti cilj navodi unapređenje kvaliteta života, eliminisanje diskriminacije i veću socijalnu uključenost Roma, te kao jednu od mera za ostvarenje ovog cilja predlaže rešavanje radno pravnog statusa medijatorki, kao i povećanje broja zaposlenih Roma i Romkinja u sistemu zdravstvene zaštite.[8] U Strategiji se takođe ističe da se na osnovu dostupnih podataka uočava da se zdravlje Roma i Romkinja generalno poboljšava, a pozitivne promene se dovode u vezu upravo sa podrškom zdravstvenih medijatorki.

Preporuke

Usled svega navednog, a kako bi se obezbedili uslovi svi građani i građanke naše države dobiju adekvatnu zdravstvenu zaštitu, ostvare svoja prava i unaprede društveni položaj, Fondacija za mlade Obrenovca predlaže preporuke za unapređenje romskih zdravstvenih medijatorki u Srbiji:

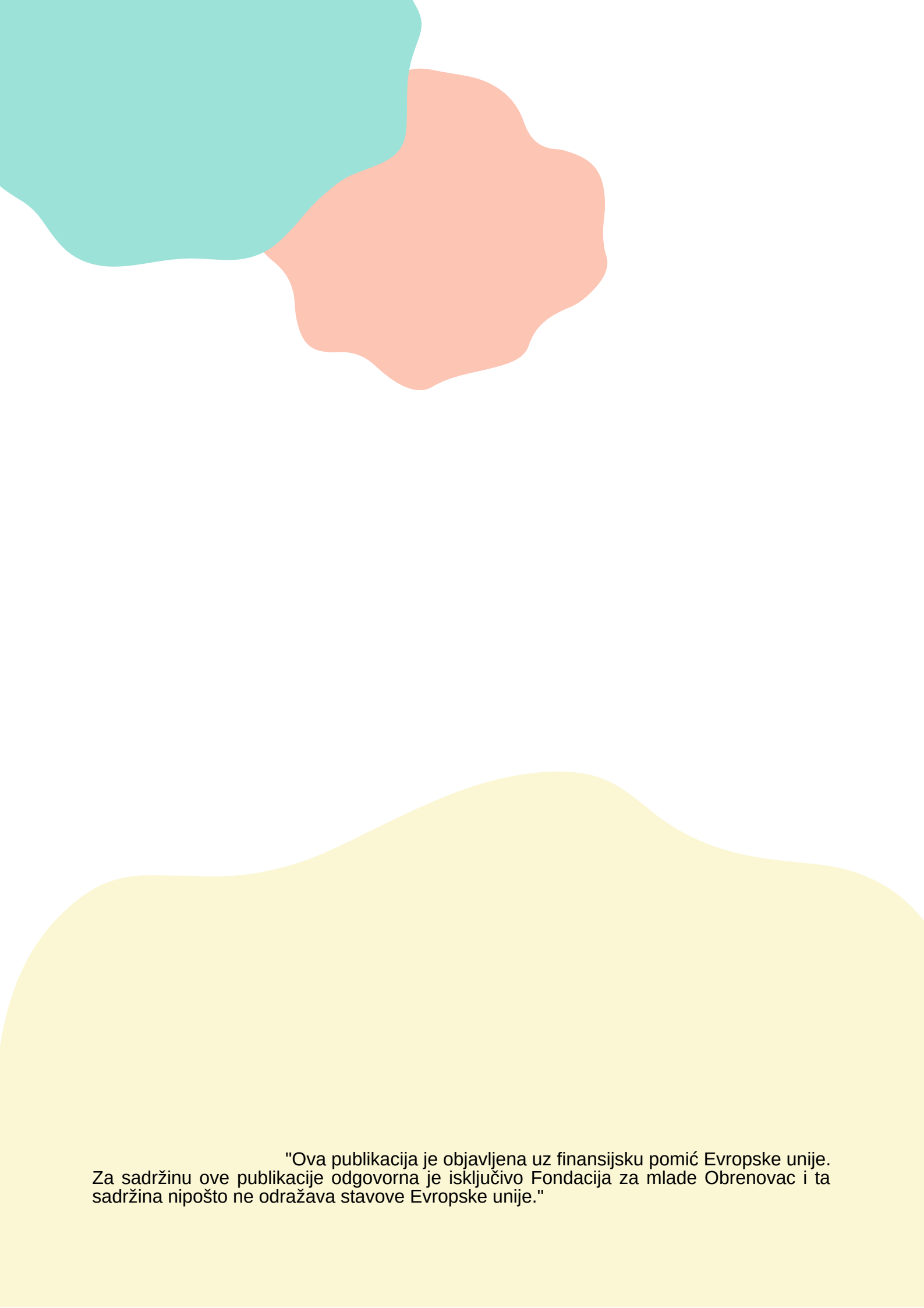
1. Kroz definisanje zakona i strateških dokumenata potrebno je osigurati da romske zdravstvene medijatorke budu deo zdravstvenog sistema, uz pružanje adekvatne podrške i usavršavanje kroz odgovarajuću i kontinuiranu edukaciju.
2. Obezbediti adekvatnu novčanu naknadu za rad zdravstvenih medijatorki i mogućnost ostvarivanja socijalne i zdravstvene zaštite.
3. Obezbediti odgovarajući broj romskih zdravstvenih medijatorki koje mogu da odgovore na potrebe zajednice u kojoj deluju.
4. Omogućiti adekvatnu saradnju između zdravstvenih medijatorki i drugih institucija od važnosti za ostvarivanje prava Roma.
5. Povećati svest o važnosti romskih zdravstvenih medijatorki kako bi se poboljšala njihova percepcija u javnosti i olakšalo uključivanje u zdravstveni sistem.

[5] <https://www.dw.com/sr/romske-zdravstvene-medijatorke-osobe-od-poverenja-u-romskim-zajednicama/a-58178903>

[6] <https://www.unicef.org/serbia/price/romske-zdravstvene-medijatorke-povezivanje-zajednica>

[7] <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2022/23/1>

[8] <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2022/23/1>

"Ova publikacija je objavljena uz finansijsku pomoć Evropske unije.
Za sadržinu ove publikacije odgovorna je isključivo Fondacija za mlade Obrenovac i ta
sadržina nipošto ne odražava stavove Evropske unije."